

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Suomessa asuvan Suomen kansalaisen kotikunta ja asuinpaikka määräytyvät kotikuntalain mukaan.

Lain 8.1 §:ssä todetaan, että henkilön väestötietojärjestelmään merkittävä asuinpaikka on jäljempänä tässä luvussa säädetyin poikkeuksin se rakennus ja siinä oleva huoneisto, jossa hän asuu. Henkilön asuinpaikaksi merkittävässä rakennuksessa on oltava väestötietojärjestelmään merkitty asuinhuoneisto tai asuinhuone.

Lain 8.2 §:ssä todetaan, että jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja, hänen asuinpaikkansa on se rakennus ja huoneisto, jota hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta itse pitää asuinpaikkanaan ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiintein yhteys.

Lain 9.1 §:ssä todetaan, että henkilön kotikunta on jäljempänä tässä luvussa säädetyin poikkeuksin se kunta, jossa hänen 8 §:ssä tarkoitettu asuinpaikkansa sijaitsee.

Kolarin kunta pitää tärkeänä, että lain henki Suomen kansalaisen oikeudesta tosiasiallisesti valita asuinpaikkansa ja kotikuntansa toteutuu kaikissa tilanteissa.

Elämäntilanteiden muuttuessa ja etätyömahdollisuuksien lisääntyessä on tärkeää, että kansalainen, jolla on käytössään useampia asuntoja, voi halutessaan valita asuinpaikakseen ja sitä myötä kotikunnakseen myös sen kunnan, jossa hänen vakituiseen asumiskäyttöön soveltuva vapaa-ajan asuntonsa sijaitsee.

Vakituisesti asumiskäyttöön soveltuviissa vapaa-ajan asunnoissa asuvien yhdenvertaiset oikeudet tulisi turvata väestötietojärjestelmän merkinnöin. Nykyisin merkintä on lähtökohtaisesti vailla vakituista asuntoa oleva.

Kolarin kunta ei näe sinällään tarvetta muuttaa säännösten kirjauksia, mutta pitää tärkeänä, että edellä mainitut asiat huomioidaan lainsäädännön soveltamisessa.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

Kolarin kunta pitää sinällään säännöstä sisällöltään hyvänä. Sen soveltaminen on kuitenkin edelleen kunnan palveluiden järjestämisvastuun näkökulmasta ongelmallinen. Mikäli henkilö/perhe muuttaa toisen kunnan alueelle määräaikaisesti usean kuukauden, enintään vuoden ajaksi, on hyvin oletettavaa, että se käyttää määräaikaisen asumisensa aikana kunnassa muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluja. Ottaen huomioon sen, että säännöksen mukaan viranomaisen on huomioitava asiaa arvioidessaan henkilön oma ilmoitus ja näkemys siitä, mitä kuntaa hän haluaa pidettävän kotikuntanaan, voi kotikunnan määrittäminen olla ongelmallista ja väestötietojärjestelmän tiedot vaillinaiset, mikäli henkilö ei ole tehnyt asianmukaisia ilmoituksia. Lisäksi hallituksen esitysluonnoksessa todetaan sivulla 39, että kunnan velvollisuus järjestää palveluja perustuu henkilön tosiasialliseen asumiseen kunnassa.

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

-

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Säännökset vastaavat pääosin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Niitä on tarkennettu ja täydennetty sekä avattu esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

Säännökset vastaavat pääosin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tietojen käsittelyssä tietojen luotettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huolellisuutta.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

Kolarin kunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Muutoksilla tarkennetaan tietojensaantioikeutta ja poistetaan ristiriitaisuudet eri lakien kesken.

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

Kohdassa 4.2.2.2. sivulla 44 viitataan väestötietojärjestelmään vailla vakituista asuntoa oleviin henkilöihin. Kirjauksen mukaan osa näistä henkilöistä on pysyvään asuinkäyttöön soveltumattomissa rakennuksissa asuvia, osa todella asunnottomia henkilöitä.

Tosiasiallisesti Kolarissa valtaosa, todennäköisesti kaikki, väestötietojärjestelmään kirjatusta vailla vakinaista asuntoa olevista asuu nykyaikaisissa asuinkäyttöön soveltuvissa vapaa-ajan asunnoissa vakituisesti. Tällä merkinnällä on osaltaan vaikutuksia esimerkiksi näiden asukkaiden mahdollisuuksiin saada lainoja tai solmia osamaksukauppoja. Heidän tulee voida todistaa vakituinen asumisensa ko. osoitteessa erillisillä virkatodistuksilla tai esimerkiksi verotuspäätöksillä. Tämä sama epäkohta koskee erityisesti Lapin matkailukuntia, joissa on valtava pula vakituisen asumiseen tarkoitettuista asunnoista.

Vailla vakituista asuntoa olevan merkinnällä on vaikutusta myös siihen, missä vaalien varsinaisena äänestyspäivänä voi äänestää. Vailla vakituista asuntoa olevien äänestyspaikka on Kolarin kirkonkylällä, vaikka äänestys muille kuntalaisille on tarjolla myös tunturialueella, jossa valtaosa vailla vakituista asuntoa olevista kolarilaisista asuu.

Tästä näkökulmasta tarkasteltua kotikuntalain mahdollistama oikeus valita kotikuntansa tai perustuslaillinen oikeus valita asuinpaikkansa eivät täysin toteudu. Vtj -merkintä asettaa vapaa-ajan asunnoissa vakituisesti asuvat eri arvoiseen asemaan muiden kuntalaisten ja kansalaisten kanssa.

Kolarin kunta pitää tärkeänä, että edellä mainittu epäkohta huomioidaan vaikutusten arvioinnissa ja tekstiä sivulla 44 muutetaan vastaamaan tosiasiallista tilannetta siltä osin, että merkintä ei yksioikoisesti tarkoita sitä, että henkilö asuisi asuinkäyttöön kelpaamattomassa rakennuksessa tai olisi tosiasiallisesti asunoton vaan henkilö voi asua vakituisesti myös nykyaikaisessa asuinkäyttöön soveltuvassa vapaa-ajan asunnossa.

Kolarin kunta pitää tärkeänä, että kotikuntalaki mahdollistaa sen, että väestötietojärjestelmän tiedot rekisteröitäisiin vastaamaan tosiasiallista asumista myös vapaa-ajan asunnoissa, jotka soveltuvat asumiskäyttöön ja eriarvoisuus tältä osin poistuisi.

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

-

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

-

Piirilä Tiina

Kolarin kunta